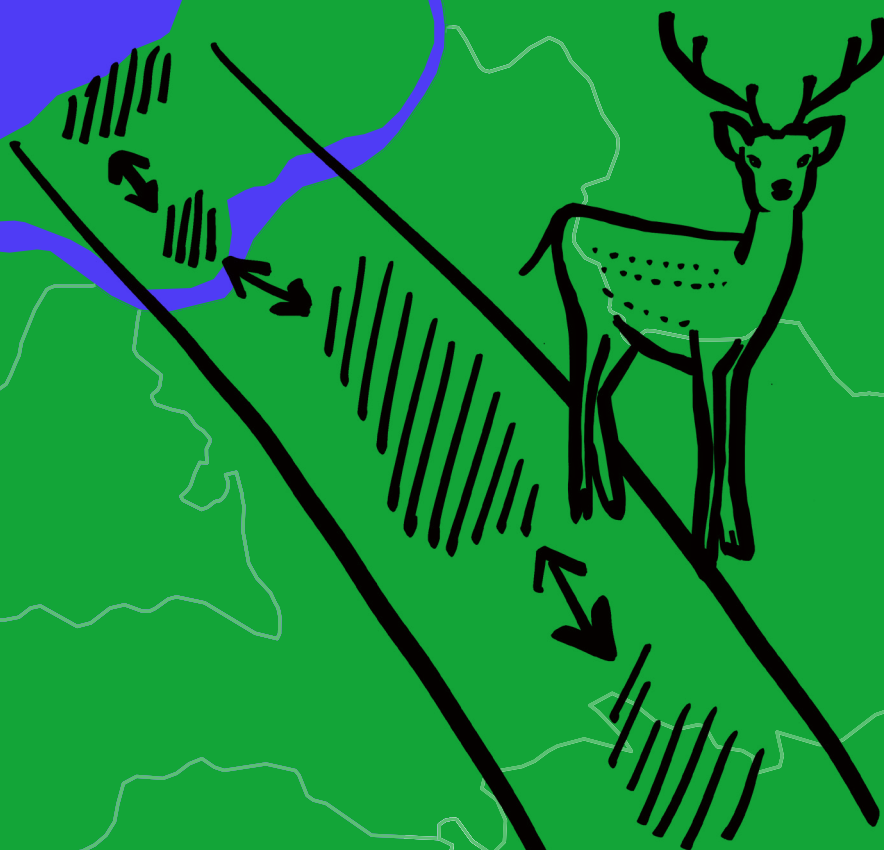


OOST- VAARDERS- WOLD



Kan gewoon.

GROENLINKS

Aanleiding

Tien jaar geleden zette de provincie Flevoland een streep door het plan om het natuurgebied Oostvaardersplassen te verbinden met het Horsterwold, de Veluwe en verder. Staatssecretaris Henk Bleker had een groot deel van het budget onttrokken waardoor de plannen onuitvoerbaar werden. De unieke kans om een aaneengesloten natuurgebied van 15.000 hectare en een ecologisch verbonden zone van Almere tot aan Duitsland en België te creëren ging in rook op.

Het kabinetsbesluit van 2012 om honderden miljoenen te bezuinigen op de geplande aanleg van deze verbindingzones en de politieke keus dat intensieve landbouw belangrijker was dan natuur, leidde ertoe dat Flevoland niet meer de middelen of de steun had om het plan door te zetten. De noodzaak is echter onverminderd groot. Samen met het stikstofprobleem is de kleinschaligheid en versnippering van de natuurgebieden in Nederland hun grote zwakte.

“Het creëren van een verbindingzone tussen Oostvaardersplassen met de Horsterwold en verder heeft een veel grotere ecologische waarde dan het toevoegen van hectares natuur.”

Oostvaardersplassen

De Oostvaardersplassen, het grootste natuurgebied van Flevoland en mogelijk het grootste door mensen gecreëerde natuurgebied van Europa, staat bekend om zijn grote grazers en de vogelrijkdom. Vanwege die vogelrijkdom is het uitgeroepen tot Natura 2000 gebied. Herten, wilde Heckrunderen en Konikpaarden kunnen er ongestoord rondtrekken. Deze dieren grazen op verschillende manieren en zorgen ervoor dat het landschap niet dichtgroeit. Daarmee creëren ze weer een habitat voor ganzen en kleine fauna.

De oorspronkelijke gedachte was een minimaal beheer om de natuur zoveel mogelijk z'n gang te laten gaan. In tijden van schaarste overleven de sterke dieren en neemt de populatie af. In tijden van overvloed groeien de kuddes weer aan.

Aan dit beleid kwam onder grote maatschappelijke druk in 2018 een einde. De afgelopen vijf jaar is het aantal grote grazers teruggebracht en is meer beschutting aangelegd ten koste van grasland waardoor ook de biodiversiteit is verbeterd. Het creëren van een verbindingzone tussen Oostvaardersplassen met de Horsterwold en verder heeft daarmee een veel grotere ecologische waarde dan het toevoegen van hectares natuur. De ecologische waarde en daarmee de biodiversiteit in Flevoland nog veel meer toenemen. Door deze verbinding en de mogelijke komst van de wolf is er in de toekomst minder noodzaak edelherten massaal af te schieten zoals nu het geval is.

Situatie nu

Het oude plan voor de Oostvaarderswold voorzag in de aanleg van een nieuw natuurgebied in een rechte lijn tussen de zuidelijke Oostvaardersplassen naar het Horsterwold. Op een gebied van ongeveer 1800-2000 hectare zou landbouwgrond worden omgezet in bos, water en halfopen grasland en struweel. Enkele grote ecoducten (over de A6 en het spoor) en een groter aantal kleinere verbindingen zouden de grootste kostenpost zijn.

De provincie was al ver gevorderd met de aankoop van de benodigde grond, maar kon niet alles verwerven dat nodig was, toen de toenmalige Staatssecretaris weigerde om de belofdemiddelen ter beschikking te stellen. Veel grond op het toenmalige tracé is nog steeds in handen van de provincie, maar heeft inmiddels een andere bestemming gekregen.

“Er is ruimte genoeg voor een iets gewijzigd tracé van vergelijkbare ecologische waarde en ook met een iets afgeslankte versie zal dit ecologisch al veel toevoegen.”

Zo is veel landbouwgrond inmiddels weer in pacht uitgegeven aan lokaleboeren, zijn er in een deel van het gebied woningen verrezen en heeft Defensie plannen om in zuidoost Flevoland een nieuwe kazerne te bouwen. Dat maakt het onmogelijk om het oude plan zo te realiseren als het destijds was gepland. Maar er is ruimte genoeg voor een iets gewijzigd tracé van vergelijkbare ecologische waarde en ook met een iets afgeslankte versie zal dit ecologisch al veel toevoegen, mits de verschillende natuurgebieden wél worden verbonden.

2023

Alle oude redenen om de Oostvaarderswold aan te leggen, zijn er nog steeds. De dieren in de Oostvaardersplassen hebben baat bij een verbinding, waardoor er minder afschot nodig zal zijn. Nederland heeft méér natuur nodig, kwalitatief en kwantitatief.

Natuur is veel meer dan alleen stikstof en het reduceren van de stikstofuitstoot lost lang niet alle problemen op. Nederland heeft zich ook nationaal en internationaal gecommitteerd aan meer natuur en betere bescherming van soorten en habitats. Uiteindelijk moet 30% van Nederland natuur worden en is 36.000 hectare extra bos nodig.

De ecologische hoofdstructuur, de verbindingen tussen alle natuurgebieden is nog steeds hard nodig. Daarvoor moeten nog veel meer grote en kleine verbindingen worden aangelegd. Dat kan deels door landbouwgrond natuurvriendelijker in te richten en natuurinclusief te boeren.

“Alle oude redenen om de Oostvaarderswold aan te leggen, zijn er nog steeds.”

Verder kunnen ecologische verbindingen worden aangelegd met ecologische bufferstroken, bloeiende bermen en landschapselementen zoals heggen en bosschages en door de stroken langs sloten te laten begroeien. Deze ‘groen-blauwe dooradering’ is heel belangrijk als habitat zelf en als verbindingzone tussen gebieden. De uitgestrekte kavels met monocultuur in Flevoland begrensd door snelwegen en dijken hebben een lage ecologische waarde en deze gebieden zouden enorm profiteren van meer ruige en afwisselingsrijke verbindingzones, waardoor veel kleine planten en diersoorten krijgen meer leefruimte krijgen.

De andere grote natuurdoelen die alleen met grootschalige herinrichting zijn te bereiken zijn de water en klimaatdoelen. Door intensief gebruikte landbouwgrond uit productie te nemen en om te zetten in waterrijke natuur, vergroten we het vermogen van de bodem om koolstof op te nemen en te binden en ontstaat een grote waterberging, die in natte tijden nat is en in droge tijden water kan afgeven aan de omgeving. Ook stopt het toevoegen van (kunst-)mest en bestrijdingsmiddelen waardoor de chemische waterkwaliteit verbeterd wordt. Natuurlijke oevers dragen bij aan een verbeterde ecologische kwaliteit.

“Natuur is veel meer dan alleen stikstof en het reduceren van de stikstofuitstoot”

Flevoland werkt nu al aan verbetering van landschap en ecologie door op veel kleinere schaal delen van de doelstellingen van destijds te realiseren. Zo vormt het Nationaal Park Nieuw Land met Tintelzand, de Markerwadden en de Lepelaarsplassen een prachtige verbinding voor vogels en vissen. Ook boeren werken mee aan de verbetering van de natuur. Dat heeft zeker waarde voor de lokale natuur en ecologie.

Aan de overkant van het Nuldernauw zal ook e.e.a. moeten gebeuren om een vrije doorgang naar de Veluwe mogelijk te maken. Edelherten zijn prima in staat om zelf het randmeer over te zwemmen, maar de A28 is een obstakel waar we een oplossing voor moeten bieden met een nieuw ecoduct. Er is inmiddels veel geïnvesteerd om de Veluwe ecologisch te ontsnipperen, maar het ecoduct Hulshorst is niet genoeg. Een tweede oversteek over de A28 tussen Ermelo en Nijkerk is nodig.

“Een tweede oversteek over de A28 tussen Ermelo en Nijkerk is nodig”

Het is bewonderenswaardig dat de Flevolandse natuurorganisaties zich niet uit het veld hebben laten slaan en met de magere beschikbare middelen en het soms twijfelachtige politieke commitment van de politiek, na het debacle van 2013, toch doorzetten om het beste ervan te maken. Desondanks blijft de behoefte van het oude plan van een robuuste verbinding van de Oostvaardersplassen naar de rest van Nederland weer nieuw leven in te blazen.

“Het is bewonderenswaardig dat de Flevolandse natuurorganisaties zich niet uit het veld hebben laten slaan”

Een nieuw Oostvaarderswold vraagt om een nieuwe inpassing, met deels dezelfde en deels nieuwe doelstellingen. Veel van de ideeën en uitwerkingen uit het oude plan kunnen opnieuw worden gebruikt, ook als het tracé enigszins wijzigt. Om aan de doelstellingen te voldoen is nog wel een gebied van 1000-2000 hectare nodig en enkel grote ecoducten. De kosten zullen daarom van dezelfde orde zijn als destijds geraamd (250-400 mln.). Het ligt voor de hand dat het Rijk hier een heel fors aandeel in neemt.

Sinds de PAS-uitspraak lijkt alle discussie over natuur zich te beperken tot stikstofreductie. Minder uitstoot door verkeer en industrie, forse krimp van de veestapel en extensivering van de landbouw zijn onvermijdelijk. Daarmee verandert er heel veel op het platteland, voor de boeren, maar ook in het landschap en de plattelandseconomie.

Elke provincie moet nog dit voorjaar een provinciaal plan maken in het kader van het Nationaal Plan voor het Landelijk Gebied (NPLG). Daarin wordt beschreven hoe de transformatie eruit gaat zien, hoe dit de bestemming en inrichting gaat veranderen, en wat daarmee de toekomst wordt voor de huidige gebruikers van de grond. De doelen voor stikstofreductie, klimaat en waterbescherming staan daarin centraal. En er is 24 miljard beschikbaar om dat allemaal mogelijk te maken. De kunst is om deze transformatie meer te laten zijn dan krimp en compensatie. Dit is hét moment om weer wat groter te denken en Nederland zo in te richten dat de natuur duurzaam kan bestaan.